



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

194. An iudex laicus possit cognoscere de crimine hæresis; quando agitur
de quæstione facti? Ex part. 1. tr. 1. res. 58.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Et an iudices, laici non possint cognoscere de crimine, Sortilegij, quando hæresim continet? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 2.

Sup. hoc in Ref. seq. & §. 1. **A**ffirmatiue respondet Gabriel Pereira tract. de manu Regia in concordat. D. Joannis 1. art. 1. n. 175. Cevallos tractat. de cognit. per viam violentia, part. 2. q. 56. n. 39. cum aliis.

2. Sed si contrarium omnino tene, ex autoritate cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hæres. lib. 6. & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & ita hanc sententiam docent Doctores veteres magni nominis, vt Felinus in cap. cum sit. n. 1. de foro competen. Alexander in l. Tilia. num. 13. ff. soluto matrimonio. Idem etiam docet doctus Simancha Institut. Cathol. 36. in principio, & Decius in cap. 2. num. 24. de iudic. in fine, vide etiam supra in resol. 77. Doctores quos citat, & sequitur Sanctarellus in tract. de hæres. cap. 10. dub. 4. num. 22. & nouissime hanc sententiam docet Tufchus tom. 4. vers. Iudex Ecclesiasticus, conclus. 446. n. 4. & Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 18. num. 9. qui citat alium Barbosa, vnde non est audiendus Pereira, & Cevallos vbi supra. Nota etiam hic obiter à fortiori contra Gregorium de Valentia tom. 4. disp. 6. q. 13. punct. 4. iudices laicos non posse cognoscere de crimine sortilegij, quando hæresim continet, & ita tenet Farinacius de hæres. quest. 18. §. 4. num. 101. & ego in tractat. de officio & potest. Inquisitorum.

Quæ hic est inf. Ref. 309. quamvis ibi non est appositus talis Sanctarellus.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 10. Ref. 105. & ibi in tr. 12. Ref. 10. §. 1.

RESOL. CXCIV.

An index laicus possit cognoscere de crimine hæresis, quando agitur de questione facti? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 58.

§. 1. **A**ffirmatiua sententiam docet nouissime Seraph. Freitas in 3. edit. de Confessar. solic. quest. 5. num. 86. quia questio facti criminis hæresis non est magis spiritualis, quam questio facti aliorum spiritualium, de quibus secularis cognoscit, prout est beneficialis causa & matrimonialis, & similes; de quibus multa exempla inuenies apud Pereiram de manu Regia part. 2. cap. 50. num. 16. cap. 29. n. 4. cap. 63. num. 18. & 19. cap. 74. num. 4. cap. 43. num. 4. cap. 44. num. 14. & cap. 52. num. 41. & confirmatur, quia cognitio de questione facti non est propriè cognitio de crimine.

2. Sed hanc opinionem ego reprobaui cum multis DD. in part. 3. tract. 1. resol. 2. & nunc iterum reprobo cum Barbosa in l. Tilia §. ff. soluto matrim. num. 85. tom. 2. & Moura de Insul. sect. 3. cap. 1. n. 34. dico enim quòd licet iudices seculares de crimine hæresis olim poterant cognoscere, vt patet ex §. ff. verò, in Authent. de sanctiss. Episc. & ex l. 1. §. final. C. de summa Trinit. & l. quicumque. §. vlt. C. de hæres. Verum hoc illis prohibetur iure Canonico sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda: vt patet in cap. ex inquisitionis officio. §. prohibemus, de hæres. in 6. vbi sic habetur, Prohibemus quoque districtius Potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorūque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cum merè sit Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant & iudicent. In quibus verbis notandum est illud verbum quoquo modo, quod omnem speciem cognitionis excludit, est enim dictio generalis omnia comprehendens, vt patet in l. 1. ver. quoquo modo, ff. de restam. mili. iuncta glossa ff. de fideicom. m. ff. & aduertit Ruyus consil. 98. n. 11. vol. 1. Rolandus consil. 80. num. 37. vol. 3. Cephalus consil. 53. n. 17.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ not.

vol. 1. & alij, & ideo nouissime Pereira de manu Regia part. 2. c. 65. num. 24. licet pro affirmatiua sententia aliquas rationes adduceret, tandem assentit quòd si contingat iudices seculares se in his casibus velle immiscere, possint à iudicibus Ecclesiasticis inhiberi, ne procedant, & ita dicendum est cum Barbosa vbi supra, quòd de causa hæresis secularis cognoscere non potest, etiam si questio ad solum factum pertineat.

RESOL. CXCIV.

An index laicus possit punire Apostatas? Et explanatur, quòd in consiliu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesie? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Pereira de manu Regia part. 2. cap. 74. num. 3. quando questio versatur circa factum simplex, an quis fuerit Apostata, & fidem omnino dimiserit, quia questio facti huius criminis non est magis spiritualis, quam qualibet questio facti matrimonij, vel similibus, de quibus iudex laicus cognoscit: ergo, & c.

2. Sed hæc opinio profus non est tenenda; nam Apostasia non est peccatum specie distinctum ab hæresi, vt docet Bannez in 2. 2. quest. 12. art. 1. Valentia tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 21. quest. 3. Caietanus in 2. 2. quest. 10. art. 1. Castrus lib. 1. de iuncta hæres. punis. c. 7. Pegna in direct. inquis. part. 2. comment. 74. Becanus in 2. 2. disp. 17. dub. 1. & alij communiter. Sed iudex laicus non potest se ingerere ad cognoscendum de hæresi, etiam si agatur de questione facti, vt ego probaui in 3. part. tract. 1. resol. 2. & dicam inferius. Ergo neque de questione facti Apostasia. Vnde apparet quàm latè in his materiis iurisdictionibus procedant hodie quidam recentiores: nam non solum conantur ingredi in aulas Episcoporum, sed etiam in secreto tribunali Inquisitorum.

3. Notandum est hic obiter, ipsum Pereiram num. 5. in fine, asserere suam sententiam repugnare communi opinionioni, sed illam sequi posse, quia Reges non tenentur sequi communes opiniones, sed probabilem. Verum ego puto hanc sententiam non esse probabilem, cum sit contra cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hæres. in 6. vbi absolute in causa hæresis prohibetur laicis se ingerere, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & ita docent Doctores quos citauimus in dicta resol. Sed quoad electionem opinionum in casibus similibus, Reges obseruent consilium alterius senatoris, & non Pereira; is est doctus & pius Valenzuela in defens. minorij Pauli V. part. 1. num. 45. vbi docet, quòd in consiliu opinionum illa magis est amplectenda, quæ fauet Ecclesie.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 12. Ref. 12. in fine.

Quæ notat est prima Resol. post præcedentem.

Sup. hoc inf. in Ref. 101. & in multis aliis eius annot.

RESOL. CXCVI.

An Reges possint statuere, vt Familiares S. Inquisitionis non gaudeant privilegio fori in aliquo delicto sine consensu DD. Inquisitorum?

Et ex doctrina huius questionis inferitur differentia inter privilegium concessum à Principibus laicis Ecclesie, & privilegium concessum ab Ecclesia Principibus laicis; nam hoc reuocari potest tanquam privilegium concessum subditis, illud autem minime, quòd est valde notandum.

Et ideo privilegium cognoscendi causas Clericorum concessum